

: shutterstock
90

ש הא א
 ש " ת הג " ,
 ש ה הצ
 ה ד ה ש ת ה
 ת ק ,
 ש ה .
 ק ת ה ה , ה גשת ש א ד
 צ ת ה ש ה , ג צ ה א ת
 ש ג " קה ה ש ה א
 ת ת , ה דה את . הש ת
 הג תהת ת דת א ג ה ד
 הגד , ה ש ש צ ד ג ד ק
 ש ה ד ש ת ה ק
 א ה " שא , הד ש ת ש ק ,
 א ש ש ה הצדקה צ .

( )
 ה ק ה ה ה תהא " קה קא ,
 ה ה א ה " ה א ש ק אדת
 ה ק ת ש ש ת ש א א ק
 ה ק ד ד ת א ת ,

” ”
 , ”
 ” ,
 . ”
 ” ”
 ” ”
 ” ”
 ” ”
 ” ”
 ” ”
 ” ”
 ” ”
 ” ”
 ” ”
 ” ”
 ” ”

הבהלה לעמותות

יש לכם גמ"ח והגעתם למסקנה שכדאי להפוך אותו לעמותה? אלו הצעדים שתצטרכו לבצע (וכדאי שתזדרזו)

רשמו לפניכם: בקרוב מאד, לפני שיפקע המועד החדש שהשיג הרב גפני עבור הגמ"ח, שהוארך מה-15/6 לעוד מספר ימים/שבועות, ישתרך תור ארוך מהרגיל של בעלי גמ"ח, שלצורך המשך פעילותם ידרשו להפוך לעמותות.

ההבנה שהושגה עם האמריקנים הביאה לכך שמוסדות ציבור, שיירשמו כעמותות או כחל"צ (חברה לתועלת הציבור) ויסדירו את הרישום מול משרד המשפטים מול רשם העמותות ומול מס הכנסה, לא ייחשבו כמוסד פיננסי ולא יוגדרו כבנק. גם כיום רשם העמותות לא מנפיק אישור של ניהול תקין לגמ"ח המתנהלים על בסיס פיקדונות, בשל חוסר הביטחון הכלכלי בהם, כלומר אפילו מעבר לעמותות לא יסדיר זאת ולא יזכה אותם בסעיף 46 של זכיו מתרומות.

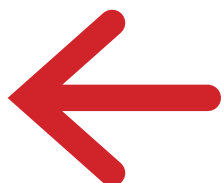
"הליך המעבר לעמותות עלול להימשך גם חודשיים ימים וכרוך בלא מעט פעולות העלולות להיות גורם מעכב" - מדגישה הגב' אביגיל וסלר, מנהלת עמותות במשרד רו"ח שיקוביצקי המפרטת, לתועלת הקוראים, את הצעדים הנדרשים:

1. פתיחת תיק ברשם העמותות: בחירת שם לעמותה, הגדרת מטרות והגדרת תקנון. יש לבחור 7 חברים מייסדים לעמותה, שרובם אינם קרובי משפחה. לאחר אישור רשם העמותות יש למנות 2 חברי ועד, 2 חברי ועדת ביקורת ו-2 מורשי חתימה. חברי הוועד וחברי ועדת הביקורת אינם יכולים לקבל שכר בעמותה. לרוב, חברי הוועד ימונו גם למורשי החתימה. (טיפ: מומלץ לוודא שאין תאגיד עם שם דומה, לפני הגשת הטפסים לרשם העמותות. על מנת שרשם העמותות יוכל לאשר את השם המוצע במהירות ובכך לחסוך זמן יקר).

2. רישום כמלכ"ר במשרדי מע"מ: יש להגיש את טפסי הפתיחה כולל תקציב צפוי לשנה הקרובה, מאושר על ידי רו"ח. לתשומת לב: את הטפסים יש להגיש כשהם חתומים בחתימות מקוריות בצירוף חותמת של העמותה הנושאת את שמה המלא, בתוספת סיומת (ע"ר) ומספר העמותה. לאור זאת, מיד עם אישור העמותה, הזדרזו להכין חותמת תקינה. כמו כן, יש לצרף במסמכים אסמכתא לפתיחת חשבון בנק. במסגרת מילוי הטפסים, יש לדווח היכן ממוקמת הפעילות עצמה (ולא רק המשרדים).

3. רישום כמוסד ציבורי לפי סעיף 29(2) במס הכנסה - שלב זה ניתן לבצע רק לאחר הרישום כמלכ"ר (שלב 2). אם המוסד מעוניין להעסיק עובדים, בשלב זה - הוא יבקש גם פתיחת תיק ניכויים.

וכסלר ממליצה להתחיל בהליכים לפני ההתעוררות הגדולה ולא להמתין לשעת האפס. "התהליך בכל מקרה הוא ארוך ולכן מי שהחליט להירשם כעמותה עליו לפעול בזריזות רבה כדי שלא יפסיד (מבחינה טכנית) את המועד".

ועדת הכספים הטיל כל כובד משקלו ופעל להתאים את התקנות כך שלא יאימו על פעילות הצדקה ללא הפסקה שהיא בנפשו של עולם התורה. ממנו יצאו ביום שני השבוע הבשורות האמיתיות שהובילו את "יתד השבוע" להעלות את הסוגיה בהרחבה, מתוך רצון להרגיע במעט את הציבור.

"הפיקוח יפגע ביכולת לעזור"

אז מי באמת עומד מאחורי התקנות המרחפות מעל ראשי הגמ"ח, עם ה"דד-ליין" הנוקב, האמור לפוג בעוד כארבעה חודשים, ועד כמה הוא מאיים על התנהלות הגמ"ח בעתיד?

המסקנות שנביא בשורות הבאות הן תוצר של סבב מעמיק שערכנו בין מנהלי גמ"ח מובילים מהגדולים בציבור החרדי, בגיבוי בעלי מקצוע מביני עניין בתחום, שיודעים להסיט את הטפל ולהתמקד בעיקר.

בתחילת דברינו חובה להבהיר, כי לכל הדעות מה שהיה הוא לא מה שיהיה. עולם הגמ"ח לא ישוב להתנהל כבעבר. רק שתלוי איך רואים את המהפכה שתושט עליו, והאם תתמקדים בנוזקים ובקשיים או בתועלת שתהיה ממנה.

מטבע הדברים חלק מבעלי הגמ"ח הרגישו חופשיים יותר להביע עמדתם באופן אנונימי. כזה הוא בעל גמ"ח מהמרכז של אחת החסידויות

היה לי מקרה של אדם שנדרש לגייס

25 אלף דולר לנסיעה דחופה לפיליפינים לצורך השתלת כליה עבורו). עם התקנות החדשות, המחייבות שקיפות בכל פרט וטופסולוגיה מוקדמת, זה יהיה בלתי אפשרי ואין לי מושג איך נתנהל"

מהוותיקים בענף (30 שנה), הסבור שהמצב החדש עלול להביא חורבן על הגמ"ח, שכן לדעתו מרביתם לא יעמדו בדרישות המופרזות, שינשלו מהם את מהות החסד שהם פועלים לאורו ומהווה הבסיס לקיומם.

"רק מי שלא מבין את מהות הגמ"ח הגומל טובה ללא תמורה ונשען על אחת המצוות הגדולות של 'איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק', יכול להגות תקנות כאלו, שיכניסו לשיקולים הטהורים שיקולים עסקיים ויחייבו מעבר דרך בנקים" - הוא מסביר בלהט.

"קראתי את הטיטה שהועלתה ואת המגבלות הבלתי אפשריות, כמו למשל ש-10% מההון של הגמ"ח או מהפיקדונות יהיו נזילים בבנק כדי לאפשר למושכי הפיקדון למשוך כספם בכל עת שיחפצו. בגמ"ח גדולים המגבלים למשל 50 מיליון דולר המשמעות היא שחמישה מיליון יעמדו ללא תנועה בבנק בזמן שאנשים משוועים לעזרה. נאלץ להשיב ריקם לא מעט פונים וכל הערך שלנו כארגון חסד יאבד.

"רוב הציבור הרי חי על גמ"ח, ולעיתים נזקק להלוואה מעכשיו לעכשיו, כדי לשלם דמי קדימה ולקבל את המפתח לדירה, במקום לבזבז על שטר

העלמות מס והלבנות הון, שהפכו מקור לפשע ולטרור. הבנקים, שחלקם מסוככים עם השלטונות האמריקנים, ביקשו להקדים תרופה למכה בטרם יפתחו חקירות נגדם ופנו לבעלי הגמ"ח בבקשה שיהפכו "שקופים" לפי כללים מחמירים.

בשבוע שעבר שיגר הבנק הבינלאומי הודעה למנהלי קופות גמ"ח, בה הוא טורף את הקלפים ובעצם מציב אולטימטום קצר מועד המחייב אותם בתוך מספר חודשים להפוך עמותה מסודרת ולהתנהל לפי דרישות רשויות המיסים האמריקניות. המשמעות היא, שההתנהלות העצמאית, עם פיקדונות כספיים שבאים והולכים ונמסרים לפי שיקוליו האישיים של מנהל הגמ"ח, שייכת מעתה להיסטוריה. מכאן ואילך הגמ"ח יהיו תחת עינם הבוחנת של הרשויות (רשות המיסים, מערכת הבנקאות וכד') שיפקחו על היקף הכספים ואופן ההחלטות שלהם וגם יתביחו להם נהלים, שישנו להם את החשיבה והעשייה.

מי שלא יתכוונן לעידן החדש, ימצא עצמו ללא גוף תומך, שכן הבנק יתנער ממנו ומחשבונותיו ולא מוכן להמשיך בקשרי שיתוף הפעולה הקיימים.

רבים מהגמ"ח החרדיים, העובדים עם בנק פאג"י מקבוצת הבינלאומי, חטפו את ה"בוט" הזה ללא כל התראה והרגישו איך "השמים נופלים עליהם", בלי כל הגומה. מכאן החלה מסכת של ספקולציות ודיס-אינפורמציות שהפכה לכדור שמועות מתגלגל בחוסר שליטה. כולם הפכו פרשנים לרגע ודשו בלי רחמים בסטירה הכואבת שקיבל עולם התורה הניזון מהגמ"ח של הכספים. רבים כינו את המהלך המתגבש כ"מסע רדיפה חדש נגד הציבור החרדי", מסע שמקורו בגורמים שעונים צרה בקרנות התמיכה משובבות הנפש ובפעילות החסד החוצה גבולות, שהפכה לסימן היכר המבורך של הקהילות החרדיות.

אל הלא נודע

בימים הקודרים הראשונים, ניתן היה לפגוש בעלי גמ"ח ותיקים מתהליכים בפנים נפולות. כמה מהם טענו כי "אם לא נעצור את המהלך המסוכן, זו תהי בכייה לדורות שתדרדר אותנו לדלות קיומית נוראה עד כדי ביטול המצאת הגמ"ח כליל". התקשורת מצידה מיהרה להצטרף לאווירת הנכאים וליבתה את תבערת הפחדים הגדולה באמצעות כתבות שתארו את הקטסטרופה ההולכת להתרגש על החרדים. העיתון "כלכליסט" כינה את התקנות החדשות כ"איום על הכלכלה החרדית" וכתבים אחרים התייחסו לרגולציה החדשה כאל "אסון כלכלי שימוטט את תעשיית הגמ"ח הוותיקה המגלגלת מיליארדי שקלים".

הלחץ הרב הביא מנהלי גמ"ח שונים לפנות בבהילות למנהלי החשבונות או רואי החשבון שלהם, כדי להבין לאן נושבת הרוח ואיך עליהם להיערך לצרה החדשה. בעקבות זאת, יזמה הגב' אביגיל שיקובצקי, רו"ח חרדית המייצגת לא מעט מהגמ"ח, כנס מיוחד שנועד לפשט את המהלכים, שלהערכתה אמור היה לכלול לא יותר מ-15-20 איש. הביקוש האדיר שהגיע ל-120 איש הוכיח לה עד כמה ההיסטוריה בענף גדולה ומהי גודל המצוקה בקרב בעלי הגמ"ח.

בפנים טערו הרוחות. הדעות בעד ונגד החוקים המתגבשים הוכיחו עד כמה הציבור מבובל וחושש מפני הלא נודע. אלו מזהירים מפני הצרה ומכריזים עליה מלחמה בטרם תמיט חורבן על מבקשי הלוואות, שרק הולכים ומתרחבים, ואלו קוראים להם לראות את החצי המלא של הבקרה שתביא עליהם יציבות וממליצים ליישר קו עם המערכת, שכן ממילא את הנעשה אין להשיב. מי שנחלץ לעזרה הוא ח"כ הרב גפני. כיו"ר

כשחסד ובירוקרטיה מתנגשים

דירה (עם הבנק הוא חתום על משכנתא ואין סיכוי לקבל ממנו עוד הלוואה), כדי לממן שיפוצים תקועים או לצורך הוצאה רפואית דחופה בעלות אסטרטגית.

"היה לי מקרה של אדם שנדרש לגייס 25 אלף דולר לנסיעה דחופה לפיליפינים לצורך השתלת כליה עבורו). עם התקנות החדשות, המחייבות שקיפות בכל פרט וטופסולוגיה מוקדמת, זה יהיה בלתי אפשרי ואין לי מושג איך נתנהל. כיום אנחנו בפירוש מצילים אנשים וזה משפט שאני שומע, לשמחתי, על כל צעד ושעל. אצלי היה נוהל לקדם לראש התור אנשים שמשיאים ילדיהם כדי שיגיעו בשמחה לחתונה ויוכלו לשלם לכל בעלי המקצוע. הקפדתי לא לטרטר ולא להכביד בשאלות מביישות. הכל בוצע דרך פקסים ומיילים כדי לשמור על כבוד הפונים, שגם כך חשו אי נעימות בכל התהליך. ואילו הפיקוח המדוקדק לא יאפשר את החסד הזה, שנעשה ברחמים ומתוך התחשבות והכרה ברגשות הלווים."

מי בעד משבר קואליציוני?

לדעתו של איש שיחנו, מי שמפעיל את מכשיר הלחצים למהפכה הזו הם הבנקים המעוניינים בחיסול הגמ"חים, לצורך קבלת העמלות והריביות שאינן קיימות בהלוואות דרך גמ"חים. על הדרישות לפעילות בשקיפות אין לו טענות, שכן ממילא הוא פועל כעמותה שהכל גלוי וידוע בה, אבל יתר הדרישות יקשו לדעתו על ההתנהלות עד כדי כך שהם יגרמו לחלק ממנהלי הגמ"חים להרים ידיים ולהחליט שהפעילות גדולה על יכולותיהם. מסיבה זו, הוא בעד להשיב באולטימטום על אולטימטום ולאיים במשבר ממשלתי, אם לא יגמישו נהלים. "הח"כים הנמרצים צריכים לשים כובד משקלם על הפעילות ההיסטורית מקדמת דנא של הגמ"חים, שעלו להפיגע בדרך שכופים אותה כיום."

מפעל החסד בסכנה

החששות הללו מייצגים לא מעט בעלי גמ"חים

הפועלים לאורך שנים. "אין כל ספק שהמצב החדש יכביד מאד על ההתנהלות כי הוא כופה על הגמ"ח להפוך למעין בנק בעוד שכל מהותו רחוקה מאד ממנו. כמו, למשל, התנאי שיחייב להניח 10% מההון בצד (גם למי שהוא בעל הון עצמי גדול לא תמיד הקופה שלו מלאה בכל רגע נתון) - מסביר הרב אברהם סלונים, בעל גמ"ח ותיק הפועל קרוב ל-30 שנה, שנחשב לגדול מסוגו בעולם החסידי בישראל (סדר גודל של מעל 20 אלף הלוואות רק בחמש שנים האחרונות עם סטנדרט הלוואות שנע בין 20 ל-25 אלף דולר ב-50-40 תשלומים).

ההשלכות, לדעתו, יהיו על כל צעד ושעל. התורים להלוואות יתארכו בחודשים רבים, היכולת להלוות תרד וברור לחלוטין שרבים יימנעו מלהפקיד כספים באופן שיהפוך אותם לחשופים ושקופים ביותר עד כדי כך שאצל אנשים מסוימים יגבר הצורך ללכת לשוק האפור. הגמ"חים אולי יוכלו לשרוד, אבל זה ילווה בהוצאות רבות (היום יש לי 6 פקידים ואאלץ בברור להגדיל את מספרם ולהוסיף פעילות הנה"ח חשבונות ועוד) ובכאב ראש לא פשוט."

הרב סלונים דוחה על הסף את הטענות בדבר היעדר ההון העצמי והכסף הנזיל בצד הגורמים לקריסתם של גמ"חים ומסכנים את קיומם. "אני פועל כבר שלושה עשורים ואין לי אפילו 2% של חובות אבודים מכל מחזור הכספים שגלגלתי. הגמ"חים פעילים אלפי שנה מדור לדור ואף אחד מהם לא קרס בגלל היעדר הון עצמי, אלא אם כספי הגמ"ח הושקעו בתחומים אחרים והתנהלו בחוסר אחריות. איפה בעולם עוד אפשר להלוות כסף בלי ריבית ובתנאי חסד חוץ מאשר בירושלים, בב"ב ובבורו-פארק? לכן צריך להישמר מלחולל שינויים דרמטיים שיסכנו את המפעל הזה" - הוא מסכם.

חסד 'לפי הספר'

"החשש העיקרי מהתקנות החדשות הוא שנהפוך לבנק בלי ריביות. שהפיקוח רווי העמותות ומפקח הבנקים באופן שייאלץ אותנו להעניק הלוואות לכל דורש (וד"ל) ולשתף בכל השיקולים הקטנים והגדולים שהובילו להלוואה לאדם מסוים בסכום המסוים ויתבססו פתאום על שיקולים מנהליים ופרוצדוראליים ולא שיקולי חסד טהור כפי שהורגלנו" - מצייר באוזניו בעל גמ"ח גדול בעולם הליטאי את התמונה השלמה ברכיבים הכי עדינים שלה.

לדעתו, מי שלא חי ונושם גמ"ח לאורך שנים יתקשה להבין את גודל המהפך. "הם רוצים שהערבים (ריש צרויה) יגישו תלושי משכורת, ושגם הלווה יגיש מאזן ודפי חשבון לוודא את עוצמתו או חולשתו הכלכלית. שנמק לפי מה החלטנו לתת לפלוני 5,000 שקל ולא לפלוני 10,000, בעוד שידוע לכל שאנחנו פועלים לפי כללים שאינם מוגדרים בספר החוקים היבש כדי מה שפחות להקשות על הציבור ולהקל על הלווים."

לכן, ההתנגדות שלו ושל האחרים היא פחות ברובה הגשמי ויותר בפי הרוחני. "אין לנו התנגדות להתנהלות רק באמצעות כספים מדווחים, אבל בדרך החדשה נאבד את ההתנהלות של גמילות חסדים כפשוטה ובמשמעה העמוק וניהפך למוסד פיננסי, טכנוקרטי וחסר רגש" - הוא מחדד.

"לפעמים מישהו מגיע כדי להפקיד 600 אלף שקל ליומיים בלבד, ובינתיים אנחנו מחלקים אותו, כי למפקיד קשה לישון בלילה עם הכסף אצלו וגם זה חסד. אנחנו מתבוננים בכל דבר מזווית אחרת והפעילות שלנו איננה פיננסית במובן הרגיל, שמבקשים עכשיו שהיא תהיה. הכל מתנהל בהכוונת רבנים ולפי הלכות שו"ע, כולל מי קודם בהלוואה למי, כך שגם אם יש לנו אופציה לפעולות שיגדילו רווחינו איננו מתחשבים בהן."

"לכן המהלכים החדשים העלולים לגרום לנו לאבד מהעוצמה של ארגון חסד כה מרתיעים מבחינתנו. הגמ"חים אינם מתנגדים לארגון וסדר. הם מתנגדים לניסיון להכתיב להם את אופן

” הרב אריה ליבוביץ,

” החוק החדש המחייב את הגמ"חים להפוך לעמותות יסייע להם לישון טוב יותר בלילות” - סבור הרב אריה ליבוביץ, מנהל גמ"ח "יד שמשון" במודיעין-עילית. הרב ליבוביץ משמש גם כיועץ כלכלי ומלווה משפחות בתהליך ניהול חשבון נכון.

בכנס הגמ"חים הוא בלט כנציג ליטאי שהציג את גרסת ה"בעד" להרגעת בעלי הגמ"חים המודאגים. כיום, הוא שוקל בעקבות הפניות לפתוח עמותה לניהול גמ"חים עבור אלו שהכללים החדשים מרתיעים אותם או לא בנויים לכוחם ולעיסוקיהם.

"יד שמשון", הפעיל מזה 15 שנה, הפך לפני שנתיים לעמותה, מה שהעניק לו, לדבריו, ביטחון מלא מול המפקדים ומקטין את הסיכונים.

"פעילות עצמאית שלא תחת עמותה וועדת ביקורת מחייבת המנפיקה דו"חות קבועים מטעם רואה חשבון מאפשרת התנהלות לא אחראית 'בין לבין' עיסוקים אחרים שעלולה להוביל לנפילות. ידוע לי על גמ"חים שהופקדו אצלם כספים בסדרי גודל רבים שהבעלים החליטו להשקיע בעסק שלדעתם יישא רווחים, רק שההימור לא תמיד מצליח וכשהכסף לא חוזר למפקדים ואין כל גורם מפקח, אין מי שיספוג את הנזק."

'חששות לא פשוטים'

הרב ליבוביץ לא מתעלם מהחששות ומהבעיות הלא פשוטות שיעורר החוק החדש: "זה עלול להוביל למכת מוות לגמ"חים, שייאלצו להתנהל רק דרך הבנקים, מעבר לפן ההלכתי בניהול קופה דולרית בלי אפשרות מזומן שיצטרפו למצוא פתרונות להתמודדות עם בעיית הריביות הכרוכות בה.

"לרבים מהם המעבר לעמותה אינו מעשי בשל ההוצאות הכספיות הגדולות וכללי ניהול העמותות לפי אמות מידה שקופות ושוויוניות. המעבר לעמותות יחייב לנמק כל דחייה של לווה וכל החלטה שתיעשה גם במקרים מיוחדים.

"בנוסף, הוא יחסל את ההתנהלות במזומן ועם מטבע דולרי, הנחשב יותר יציב, והמשמעות תהיה שמעבר לעלויות של רי"ח, מנה"ח חשבון ודמי אגרה, שיתווספו בגלל חוק העמותות ברמה של 60 אלף שקל מצטברים לשנה בגמ"חים הגדולים, הגמ"חים ייאלצו לשלם לבנקים בגין הכספים שיפקידו עמלות בסכומים גבוהים מאד, שהם מעבר ליכולת! גמ"חים רבים של דולרים ייאלצו עם כל הפקדה להיפרד אוטומטית מסכום של בין 150 ל-200 דולר ואם הם יבקשו מהמפקיד לספוג את הנזק הוא יחשוב פעמיים על כל העסקה..."

"בסופו של דבר מדובר בשינוי הרגלים והגמ"חים רובם ככולם יעמדו בתקנות הללו, שהתועלת בהם עולה על הנזק. שכן המטרה העיקרית היא להבטיח שכספי המפקידים לא יפלו

ההתנהלות - הוא מסכם את מה שהוביל אותו ושכמותו לצאת חוצץ נגד המהלכים החדשים טרם נודע על ה"תיקונים" שהושגו.

תקדים 'שפע חיים רחמים'

אבל לא כולם רואים את התמונה כקודרת כל כך. מנהלי גמ"חים רבים מציעים לנו להתמקד בחצי המלא של התקנות, שיובילו לבקרה שכה נחוצה לענף הפרוץ ויעניקו את הביטחון, שהיה חסר עד היום למפקידים. בגינו התמוטטו וקרסו גמ"חים לא מעטים.

הרב אריה לייבוש רייך, הוא מנהל מפעל חסד "שפע חיים רחמים" מזה 21 שנה, הגמ"ח הנודע בקהילת צאנו שהוקם עפ"י צוואתו של האדמו"ר ה"שפע חיים" זיע"א, שמעבר לכל מפעליו הכבירים (מפעל הש"ס, בית החולים לניאדו וכו') פעל גדולות ונצרות לסייע לצעירים הרוצים לרכוש דירה שיוכלו להינשא בכבוד (כיום יכולים שני הצדדים לקבל הלוואה של 120 אלף שקל, 60 אלף לכל צד בהחזרים נמוכים של 5,000 לחודש), הוא אחד מאלו שקשורים ישירות לסערת הגמ"חים האחרונה, מי שהחל להניע את גלגלי החוק כבר לפני תשע שנים.

מזה כ-15 שנה מתנהל הרב רייך מיוזמתו כעמותה, עד שלפני כ-9 שנים, בעקבות היקפי פעילותו, עבר טלטלה גדולה של ביקורת עומק גדולה מטעם רשם העמותות, שהובילה לחילופי דברים ממושכים בין בנק ישראל, שאיים עליהם בצו סגירה אם לא יקבלו רישיון בנקאי, על כל המשתמע מכך (חוק הבנקאות קובע כי מעל 30 פיקדונות שמחזיק הגמ"ח הופכות אותו לקטגוריה של בנק).

הסיפור התגלגל בשעתו אל הכנסת, ובסיועו הנמרץ של הרב גפני ניסו להעביר חוק מגובה ע"י הנגיד דאז, סטנלי פישר, שמאפשר לבעלי פיקדונות לא להיחשב כעסק אלא כמוסד חסד. בסופו של דבר נתקל החוק במהמורות ע"י בעלי הגמ"חים האחרים ולא יצא אל הפועל. הגמ"ח של הרב רייך הצליח לקבל היתר מטעם משרד המשפטים, שמחד לא מאפשר לו ניהול תקין ומאידך לא מפעיל נגדו את מערכת האכיפה. עם האישור הסותר הזה הוא והגמ"חים האחרים עובדים עד היום והיעדר הניהול התקין מחולל, לדבריו, לא מעט קשיים שמבחינתו עשויים להיפתר באמצעות החוק החדש.

"חוק הגמ"חים הנוכחי דומה מאד לחוק שחוקקנו אז והוא בסך הכל מסדיר את הענף ודורש ניהול תקין דרך רשם עמותות (עד סכום מסוים) או דרך בנק ישראל (בסכומים גבוהים יותר כמו שלנו) בתמורה לזיכוי החזרי מס לתורמים, לפי סעיף 46. מי שלא יעמוד בכללים לא יקבל את ההטבה" - מציג הרב רייך את התפיסה שהביא גם בכנס מנהלי הגמ"חים, שחלקם מחו נגדו בכל תוקף.

התורים להלוואות יתארכו בחודשים רבים, היכולת

להלוות תרד וברור לחלוטין שרבים יימנעו מלהפקיד כספם באופן שיהפוך אותם לחשופים ושקופים ביותר עד כדי כך שאצל אנשים מסוימים יגבר הצורך ללכת לשוק האפור

"חשוב להבין קודם שאנחנו במצב של אין ברירה. אין כאן יכולת בחירה כי הבנקים, שהפכו לשומרי מס הכנסה ומתנהלים בצילם של האמריקנים, לא יאפשרו למי שיתנגד למהלך להמשיך לעבוד ואין לנו אופציה להילחם בהם. במקביל, יש לחוק הזה מעלה גדולה של התנהלות מבוקרת שטובה לכולם. עמותה שיש בה פיקוח על כל שקל והיא מגישה מאזנים שנתיים, מחויבת לפעול בשיקול דעת ובהירות, מה שמעניק שקט הן למפעל שלה והן למפקידים, שלא יחששו להפקיד סכומים גדולים של ירושות, פנסיות וכו'.

"אז נכון, התנהלות העמותה כרוכה בכלבול מוח בירוקרטי ובהוצאות כספיות, אבל זו הדרך למנוע את סיפורי קריסת הגמ"חים והעוקצים הידועים. אחד מהם, של גמ"ח גדול בארה"ב שהתנהל 50 שנה וגלגל מיליונים, קרס יום אחד בגלל היעדר הון עצמי. בדרך החדשה ניתן להבטיח שזה לא יקרה".

לדעתו, אין מנוס כי אם ליישר קו עם הרשויות כדי להפוך את המר למתוק. "יש המנסים להציג את החוק הזה כאנטי חרדי, אבל לדעתנו זו לא הנקודה כלל. אם נשכיל להתאגד ולגבש אחידה בעד החוק, תוך תיקון נקודות בעייתיות והקלה בתנאי הסף, נצא נשכרים. המדינה מצידה צריכה קודם כל לאפשר למי שישתף פעולה לפתוח דף חדש, בלי לבחון את העבר ולדקדק על מה שלא התנהל לדעתה כשורה, ובנוסף לפתוח מרכזי ייעוץ והכוונה שיפשטו את הבירוקרטיה ויאפשרו למנהלי הגמ"חים לעבור את המשוכות הראשונות בקלות. וכך כל הצדדים יצאו מרוצים".

80% מהגמ"חים ישרדו

הגב' אביגיל שיקובצקי, שעמדה כאמור מאחורי כנס הגמ"חים האחרון, סבורה שבסופו של דבר מדובר בתהליך תודעתי של סדר וארגון, שאם בעלי הגמ"חים יסגלו אותו הם יפיקו ממנו תועלת רבה. היא מציגה כראיה לא מעט גמ"חים גדולים ומוכרים שכבר הפכו לעמותות מיוזמתם ורחוקים מקריסה טכנית או כספית.

"נכון לעכשיו מחצית מבעלי הגמ"חים מתנגדים למהלך ומחצית מצדדים בו, אבל אני אופטימית וסבורה ש-80% מהגמ"חים ישרדו את

המהלך שאין מאחוריו כל מניע התנכלות לציבור החרדי והוא מהווה כורח המציאות", היא מסבירה, "אז נכון שבעלי חסד שהלוו לציבור מתוך רוח התנדבות נדרשים פתאום להפוך למעין עסק, ויש גם חסרונות של חוסר יכולת הגמ"חים להתקזז ביניהם, כפי שעשו בעבר, או לבצע קיצורי דרכים של העברת פיקדון ישירות ללווה הבא (כל צ'ק יצריך מעתה רישום ועמלה), מה שמסרבל את ההתנהלות מאד ועלול אפילו לגרום לפרישת חלק ממנהלי הגמ"חים שלא בנויים לכך, אבל 'האיום האמריקני' לא מותיר לנו ברירה. בעידן הנוכחי, כספים לא מדווחים עלולים להתגלגל מעולם הפשע, שהעולם נלחם בו, ואם ישראל לא תשתף פעולה היא לא תוכר כמדינת חוק. ארה"ב תכניס אותה לרשימה השחורה עם לוב ואיראן ותחסום את העסקים עימה".

הגב' אביגיל וכסלר, מנהלת מחלקת עמותות במשרד רו"ח שיקובצקי מישור חשבות, רואה גם את מעט האור בחוק החדש. שכן ישנם גמ"חים הפועלים בשיטת פירמידה או מצויים בגירעונות כספיים, עקב התנהלות לא מסודרת הנעשית כבדרך אגב בין עיסוקים רבים אחרים תוך כדי שימוש בכספי הגמ"ח לעד מטרות. גם אם אינם מתייחסים אליו ככזה, הגמ"ח מצריך ניהול אקטיבי עסקי שמצריך ידע כלכלי שאין לכל אחד, ואם הוא פועל באופן חובבני עלולות להיווצר בעיות.

הנה דוגמה שהגב' וכסלר נתקלה בה לאחרונה: אדם שהפקיד כסף לגמ"ח וטען שמדובר היה בסכום של 4,000 דולר, בעוד המלווה רשם 4,000 שקל. מדובר על סיפור של לפני מספר שנים ואין דרך לדעת מי צודק בגלל היעדר רישום מסודר. "אנחנו בשנת 2016 לא בעידן ה'צעטלך' וצריך להשלים עם ההתפתחויות החדשות" - מסכמת הגב' וכסלר ומציעה לציבור למהר ולהירשם כעמותות לפני הבעירה הגדולה של שעת השי"ן (פירוט במסגרת).

פתחי ההצלה

לולא נכנס הרב גפני לעובי הקורה והתייצב חוצץ מול משרד האוצר הוועם, כדי לזעוק את זעקת הגמ"חים, המוסד המפואר של יהדות התפוצות כולה הניצב בפני טלטלה וחוסר ודאות, והבכיר כי לא ימשיך בחקיקה לפי דרישת האמריקנים עד שיוסדר העניין ע"י משרד האוצר איגוד הבנקים ומשרד המשפטים, מי יודע אנה היינו באים.

ביום שני השבוע, עם צאתו מהדיון שניהל בנושא הוא נשמע מעודד, כמעט איש בשורות: "אני מקווה שלחוק הפסקא יימצא פתרון וגם חוק הבנקאות יתגמש לטובת הגמ"חים, הצלחנו לדחות את המועד להסדר הגמ"חים בעוד מספר שבועות (ההסכם מקיץ 2014 אמור היה לחול בסוף ספטמבר 2016 - ר.ג.) וכן להסיר את האיום מהגמ"חים הקטנים. שכן נקבע כי רק גמ"ח שיש לו הפקדות של מעל 50 אלף דולר ממפקיד אחד ייחשב מוסד פיננסי ויצטרך אישור של מוסד ציבור, וכן מי שיש לו נכסים של 50 מיליון דולר. השאר ייכנסו לקטגוריית 'גמ"ח זעיר', ואם יהיה להם תצהיר של רו"ח, שיתן אסמכתא לדברים, הם יוכלו להתנהל ללא חשש מהפסקא.

"במקביל, הגמ"חים הגדולים יוכלו להגיש בקשה ל-9(2), מוסד ציבורי שלא ייחשב כמוסד פיננסי. אנחנו פועלים להסדר זמני וקבוע", מסכם הרב גפני את השינויים שהוביל אליהם, אשר יהפכו את החוקים החדשים ליותר ישימים ונוחים. הבשורה היא כרגע שהגמ"חים הקטנים כבר לא מאוימים והאחרים יצליחו לעבור את הגל הזה בשלום".

אז אין סיבה לדאגה?

אין ספק שנפל דבר ומה שהיה לא ישוב להיות אותו דבר. הגמ"חים עלו על שולחן הניתוחים וזה בהחלט מעורר חשש. אבל לדעתי אם נצליח לישר קצוות ולמצות את האפשרויות, הבעיות ברובן תיפתרנה ותאפשרנה לעולם הגמ"חים להמשיך להתקיים במלוא תפארתו והודו.